

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „РАН БОСИЛЕК“

5300 Габрово, ул. “Орлово гнездо” 12, www.ranbosilek.com

тел.: 066 / 807 516 e-mail: info-700102@edu.mon.bg

ПЛАН ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА за учебната 2026/2027 година ОУ „Ран Босилек“ – гр. Габрово

I. ЦЕЛИ

Планът е насочен към изграждане и поддържане на сигурна, позитивна, приобщаваща и подкрепяща училищна среда, в която се зачитат достойнството, правата и индивидуалните особености на всяко дете и всеки участник в образователния процес.

Превенцията на насилието и тормоза се разглежда като цялостна и устойчива училищна политика, основана на ранното разпознаване на рисковете, позитивната дисциплина, развитието на социално-емоционални умения, активното ученическо участие, партньорството с родителите и своевременната координация с компетентните институции.

Основните цели за учебната 2026/2027 година са:

1. Превенция и ограничаване на всички форми на насилие, тормоз и агресивно поведение в училищната среда, включително физическо, психическо, вербално, социално и онлайн насилие и тормоз.
2. Поддържане на сигурна, приобщаваща и подкрепяща училищна среда, в която учениците се чувстват защитени, приемани и уважавани и имат възможност свободно да споделят проблеми, притеснения и трудности.
3. Утвърждаване на позитивна училищна култура, основана на взаимно уважение, толерантност, отговорност, съпричастност, справедливост и неприемане на насилието като начин за разрешаване на конфликти.
4. Развитие на социално-емоционалните компетентности на учениците, включително умения за саморегулация, разпознаване и управление на емоциите, ефективно общуване, емпатия, сътрудничество и конструктивно разрешаване на конфликти.
5. Усъвършенстване на системата за ранно разпознаване на рисково поведение и ситуации, чрез наблюдение, своевременно споделяне на информация и координирани действия между класните ръководители, учителите, педагогическия съветник, ръководството и другите специалисти.
6. Гарантиране на своевременна и адекватна интервенция при установен случай или сигнал за насилие и тормоз, съобразена с характера и тежестта на проявата, възрастта и индивидуалните потребности на учениците и необходимостта от защита на всички засегнати страни.
7. Прилагане на подходи на позитивна дисциплина и възстановяване на взаимоотношенията, насочени не само към преустановяване на неприемливото поведение, но и към разбиране на причините за него, поемане на отговорност и предотвратяване на повторни прояви.

8. Повишаване на информираността на учениците относно техните права, отговорности и възможности за търсене на помощ, включително при насилие, тормоз, кибертормоз, заплахи, изолация, дискриминационно отношение и други рискови ситуации.

9. Повишаване на професионалния капацитет на педагогическите специалисти за разпознаване, превенция и интервенция при прояви на насилие и тормоз чрез вътрешноинституционална квалификация, обучения, професионален обмен, обсъждане на казуси и споделяне на добри практики.

10. Засилване ролята на класния ръководител и класовата общност в превенцията, чрез изграждане и прилагане на ясни класови правила/харта на паралелката, периодично обсъждане на взаимоотношенията в класа и целенасочени дейности за сплотяване на учениците.

11. Развитие на ученическото самоуправление и позитивното ученическо лидерство чрез Училищния ученически съвет/парламент, класовите ученически съвети, ученически инициативи, доброволчество и включване на учениците в решения, свързани с училищния климат.

12. Насърчаване на активното участие на родителите в превенцията на насилието и тормоза чрез информиране, консултиране, родителски срещи, тематични инициативи и своевременно включване при възникване на проблемни ситуации.

13. Подобряване на координацията между училището, семейството и компетентните институции и организации при случаи, изискващи специализирана подкрепа или междуинституционално взаимодействие.

14. Превенция на насилието и тормоза в дигитална среда, чрез развитие на дигитална грамотност, отговорно онлайн поведение, защита на личните данни и личното пространство и умения за разпознаване и сигнализиране при кибертормоз и други онлайн рискове.

15. Осигуряване на достъпни и познати на учениците възможности за споделяне и подаване на сигнали, включително чрез класния ръководител, педагогическия съветник, учител, член на ръководството и други установени в училището канали за комуникация.

16. Осигуряване на индивидуална и групов подкрепа на ученици, които са пострадали от насилие или тормоз, проявяват агресивно или рисково поведение или изпитват затруднения в адаптацията, общуването и взаимоотношенията с връстници.

17. Активно използване на училищните пространства и възможности за подкрепа и конструктивен диалог, включително залата/стаята за комуникация, дейностите на педагогическия съветник, заниманията по интереси, ученическото самоуправление и други форми за работа с учениците.

18. Реализиране на общоучилищни инициативи и кампании, насочени към доброта, толерантност, уважение, приемане на различията, ненасилствено общуване и взаимопомощ, с активно участие на учениците.

19. Поддържане и развитие на устойчиви партньорства с институции и външни специалисти, които могат да съдействат при превенция, консултиране и интервенция при конкретни случаи.

20. Системно проследяване и анализ на училищния климат и проявите на насилие и тормоз чрез наблюдение, анкети, обратна връзка от ученици, родители и педагогически

специалисти, анализ на сигнали и регистрирани случаи и предприемане на последващи мерки.

21. Оценяване на ефективността на предприетите превантивни и интервенционни мерки и използване на резултатите за актуализиране и подобряване на училищната политика.

22. Утвърждаване на принципа на споделената отговорност, според който превенцията на насилието и тормоза е ангажимент на цялата училищна общност – ръководство, педагогически и непедагогически персонал, ученици, родители и партньорски институции.

Реализирането на поставените цели следва принципа „превенция – ранно разпознаване – своевременна интервенция – подкрепа – проследяване – оценка и подобрене“, като основен критерий за ефективност е реалното подобряване на училищния климат, чувството за сигурност на учениците и устойчивото намаляване на рисковите прояви.

Общи положения

- В ОУ „Ран Босилек“ е създаден координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът да се ръководи от главните учители и включва председателя на училищното настоятелство и ученици. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминирание на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

- Комплексът от превантивни мерки включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно фокусира вниманието върху участието на всички групи и се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.

- Изградена е мрежа от правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище

- Голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от класните ръководители и учителите, а някои и от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

- Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано в ОУ „Ран Босилек“. Вниманието ще бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

II. Дефиниции и основни понятия

1. Насилие

Насилието представлява всяко действие или бездействие, което води до физическо, психическо, емоционално или социално увреждане на дете или възрастен. То може да бъде еднократен акт или серия от действия, които засягат достойнството, сигурността и благополучието на пострадалия.

Основни характеристики на насилието:

- Може да бъде еднократно или многократно;
- Извършителят обикновено има по-голяма сила, власт или авторитет;
- Води до пряка или косвена вреда – физическа, психическа, емоционална, социална.

2. Тормоз

Тормозът е специфична форма на насилие, която се характеризира с повтарящи се действия на агресия, заплахи, унижения или изолация, извършвани от едно или повече лица спрямо друго дете.

Основни характеристики на тормоза:

- Проявява се системно и продължително;
- Налице е неравновесие на силите между извършител и жертва;
- Извършва се умишлено и целенасочено с цел да причини болка, унижение или контрол.

3. Видове насилие и тормоз.

Видове насилие:

- Физическо насилие – удари, блъскане, ритници, нанасяне на телесни повреди.
- Психическо насилие – обиди, унижения, заплахи, подигравки.
- Емоционално насилие – отхвърляне, изолация, пренебрежение.
- Сексуално насилие – всяко действие с цел сексуално задоволяване, упражнено върху дете.
- Пренебрегване – липса на грижа, внимание и задоволяване на основните нужди на детето.

Видове тормоз:

- Физически тормоз – блъскане, удряне, кражба или повреждане на вещи.
- Вербален тормоз – подигравки, обидни прякори, словесни заплахи.
- Социален (индиректен) тормоз – изолиране от групата, разпространяване на слухове, манипулиране на взаимоотношенията.
- Кибертормоз – обиди, заплахи, изнудване или разпространяване на унижителни материали чрез интернет и социални мрежи.
- Психологически тормоз – постоянен контрол, внушаване на страх, засрамване.

III. Основни дейности

1. Дейности на ниво клас/класна стая:

- За работата на ниво класна стая се прилагат всички форми на групово работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на опит, като се използват възможностите на часа на класа, предмети от задължителното учебно съдържание, различни извънкласни и извънучилищни дейности.
- Използване теми от учебното съдържание по обществени науки, които да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.;
- Индивидуални разговори с ученици и родители във II ЧК при случаи на тормоз в училище или съмнения за такъв. Целта ни е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Изработване на общи правила на класа на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

2. Дейности на ниво училище:

- Разработване на план за противодействие на училищния тормоз в ОУ „Ран Босилек”;
- Разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на училището и обсъждането им с училищната общност, като към проявите на насилие се добави и понятието „тормоз”;
- Обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулиране на общоучилищни ценности и правила, които да бъдат част от училищната политика
- Прилагане на програми за развитие на личните и социалните умения на децата в извънкласни форми като клубове и СИП;

- Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа оценка е установено, че се извършва тормоза;
 - Стимулиране на учениците да съобщават за случаи на тормоз при гарантиране на конфиденциалността;
 - Използване на подхода връстници обучават връстници (peer education), които ще станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
 - Повишаване квалификацията на учителите за противодействие и справяне с тормоза в училище чрез специализирани тренинги за определени категории от работещи в училище за справяне с критични ситуации и други;
 - Привличане на родителите и Училищното настоятелство при решаване на възникнали проблеми. Привличането на родителите е важна част от реализирането на училищната програма и важно условие за нейната ефективност.
- Родителското съдействие може да има различни измерения като:
- родители - специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, лекари) или други професии, които могат да бъдат полезни, включително журналисти, спортисти, драматурзи, композитори, музиканти, художници, режисьори и други, с чиято помощ могат да реализират ценни училищни инициативи и други;
 - родители, които могат да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до училището;
 - родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции;
 - родители, които могат да осигуряват ресурси за изпълнение на училищните дейности.
 - Осигуряване на партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти – Общинската комисия за БППМН, РУП, Отдел ”Закрила на детето” и др.

Период	Дейност	Отговорници
Септември 2026	Заседание на Координационния съвет. Приемане на план за дейността за учебната година.	Председател на съвета, педагогически съветник, училищно ръководство
Септември – октомври 2026	Провеждане на входящо анкетиране за нагласите и усещането за сигурност сред учениците.	Педагогически съветник, класни ръководители
Октомври 2026	Организиране на Ден на толерантността и инициативи за позитивна училищна среда.	Координационен съвет, учители
Ноември 2026	Информационна среща с родители на тема „Разпознаване и превенция на насилието и тормоза“.	Педагогически съветник, училищен психолог
Декември 2026	Обучителна сесия с учителите: „Подходи за реагиране при случаи на агресия и насилие“.	Председател на съвета, външен експерт при нужда
Януари 2027	Заседание на съвета за анализ на проведените дейности и резултати.	Членове на съвета
Февруари 2027	Кампания по случай Деня на розовата фланелка – „Против тормоза в училище“.	Ученици-доброволци, класни ръководители
Март 2027	Работилници за ученици: „Емпатия, уважение и позитивна комуникация“.	Педагогически съветник

Април 2027	Съвместна среща с представители на МВР, ДСП и други институции за координиране на действията.	Председател на съвета
Май 2027	Обобщаване на резултатите от дейността. Анкетирание за ефективността на мерките.	Координационен съвет
Юни 2027	Годишен отчет и предложение за дейности за следващата учебна година.	Председател на съвета

IV. Очаквани резултати

- Намаляване на проявите на агресия и тормоз.
- Повишена чувствителност и информираност на учениците по темата.
- Подобрена комуникация между ученици, учители и родители.
- Утвърждаване на позитивна училищна култура.

V. Отчитане

- Заседания на Координационния съвет – минимум три пъти в годината.
- Доклади до Директора и Педагогическия съвет.
- Обратна връзка от родители, ученици и учители.

VI. Мерки при кризисни ситуации :

Училищен координационен съвет за противодействие на училищния тормоз

Председател:

Невена Стоенчева – Педагогически съветник

Членове:

1. Милена Пенева – старши учител по общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап
2. Росица Иванова – учител ЦОУД в начален етап

1. Училищният координационен съвет /УКС/ заседава най-малко два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултати от дейността си.
2. При наличие на писмен или устен сигнал, УКС се събира в рамките на 24 часа.
3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището.
4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, УКС съставя индивидуален план за кризисна интервенция.

VII. Правила за работа на комисията за превенция на тормоза в училище:

Разпределението на правата, задълженията, процедурите и подходите на участниците в комисията е както следва:

1. Председателят отговаря за регулярните и инцидентни заседания на комисията.
2. Основни принципи са координирането на действията на всички членове на УКС и взаимното споделяне на пълната информация по отделните случаи.
3. По неясни или спорни въпроси комисията се обръща към директора на училището.
4. Всяко заседание на комисията се вписва в Протоколна книга, като протокола се подписва от членовете.

5. Води документация, описваща интервенцията на училищно ниво и последващите мерки за възстановяване и укрепване на физическото и психично здраве на ученика, жертва на или в риск от насилие.

6. Членовете на комисията осъществяват дейността си според разпределението на конкретни ангажменти, описани в механизъм за противодействие на училищния тормоз между деца и ученици в училището.

7. Въвеждане на защитна мрежа – Правила за задълженията на всички служители по темата.

- Интервенции в ситуация на тормоз, според приетите правила – намесата на възрастните следва да бъде внимателно обмислена и планирана, да се прилага последователно от цялата училищна общност, за да бъде максимално ефективна.

- Прекратяване на ситуацията на тормоз – в случай на физически тормоз, незабавно да се прекрати физическият контакт между децата; да се обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение; ключово при интервенцията е, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, а от състрадание, за да може да развие това чувство към другите. Липсата на състрадание е една от основните причини, пораждащи упражняването на тормоз.

- *Реакции спрямо детето, упражнило тормоз* – изхожда се от презумпцията, че всеки може да сгреша, грешките трябва да се поправят, като същевременно не се налагат наказания, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

- *Реакции спрямо детето, обект на тормоз* – Работи се върху формиране на умения за справяне с подобно поведение; погрешно е открито и публично да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото може допълнително да се урони достойнството на детето пред връстниците му; необходима е поверителност на разговора, като се подчертава кои лица ще бъдат уведомени за случилото се; да не се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговия мъчител с цел помирение; да се наблюдава детето в следващите дни и да се следи състоянието му.

- *Реакции спрямо наблюдателите* – не се отстраняват, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички присъстващи виждат какво се прави съгласно правилата на училището; изтъкват се тези, които са се намесили в защита ценностите на училището, на останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще; убеждаване за отговор на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая; насърчаване за грижа спрямо тормозеното дете.

VIII. Интервенции в ситуации на тормоз, според приетите правила.

Процедури:

Ниво на тормоз:	Отговор на училището:
Ниско нарушаване на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, преценява се дали е необходимо да се разговаря с родителите
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител.	Насочване към местната комисия за БППМН и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите – възстановяване на щетата – включване на учениците в допълнителни програми

IX. Подаване сигнал за дете в риск:

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 (1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

(2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна”.

Към Държавна агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информирание и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. Националната телефонна линия за деца с номер 116 111 е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждачите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието.

Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от ДСП/ОЗД, ДАЗД или МВР (съгласно чл.7 от Закона за закрила на детето), той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в Дирекция „Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето.

Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето” при Дирекция „Социално подпомагане” началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето” определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24-часа от постъпване на сигнала.

Изготвил:.....

/Н. Стоенчева/

Това приложение има за цел да даде конкретни, разпознаваеми ситуации, които улесняват учителите, родителите и учениците в разпознаването на насилие и тормоз.

Приложение 1

Примери за прояви на насилие и тормоз в училище:

Физически прояви:

- Удряне, блъскане, ритане, стискане, скубане.
- Отнемане, късане или повреждане на лични вещи.
- Заплахи за физическа саморазправа („Ще те пребия“, „Ще те чакам след училище“).
- Принудително заключване в помещение или ограничаване на движението.

Вербални прояви:

- Подигравки, обидни прякори, унижаващи епитети („глупак“, „некадърник“ и др.).
- Постоянни забележки, насочени към външния вид, произхода или личните качества.
- Сарказъм, който цели да унижи или засрами.
- Заплашителни изрази, внушаващи страх и подчинение.

Социални прояви:

- Изолиране на ученик от група („Няма да играем с теб“, „Не седиш при нас“).
- Разпространяване на слухове и клюки, които рушат репутацията на дете.
- Манипулиране на останалите да не общуват с даден ученик.
- Използване на приятелството като инструмент за контрол („Ако не направиш това, вече няма да си ми приятел“).

Психологически прояви:

- Постоянно омаловажаване и подценяване на успехите.
- Създаване на чувство за вина („Заради теб се караме“, „Ти си виновен“).
- Публично засрамване пред класа или групата.
- Внушаване на безполезност или безпомощност.

Кибертормоз:

- Изпращане на обидни или заплашителни съобщения чрез социални мрежи или чатове.
- Разпространяване на снимки или видеа без съгласие, с цел унижение.
- Създаване на фалшиви профили за подигравки.
- Групово изключване на дете от онлайн група/чат.

Пренебрегване и липса на подкрепа:

- Игнориране на сигнали за тормоз от страна на връстници или възрастни.
- Отказ за работа в екип с определен ученик.
- Недопускане до игри, извънкласни дейности или инициативи.

Алгоритъм за действия при сигнал за тормоз

Цели на алгоритъма:

1. Гарантиране на бърза и адекватна реакция – всеки сигнал за тормоз да бъде приет, регистриран и обработен в най-кратки срокове, за да се предотврати ескалация.
2. Осигуряване на безопасност и защита на детето – пострадалото дете да получи незабавна подкрепа, а рискът за неговото физическо и психическо здраве да бъде минимизиран.
3. Създаване на последователност и яснота в действията – всички учители, родители и ученици да знаят стъпките, които се предприемат, без хаос и разнопосочни решения.
4. Равнопоставено и справедливо третиране – гарантиране, че и жертвата, и извършителят, и свидетелите ще получат внимание и подкрепа според нуждите си.
5. Въвеждане на единен стандарт за училищната общност – алгоритъмът да бъде познат на всички и да се прилага еднакво, което създава доверие и усещане за справедливост.
6. Превенция на повторни прояви – чрез навременна интервенция и последващи мерки да се прекъсне порочният кръг и да не се допускат нови случаи.
7. Документиране и отчетност – всяка ситуация да бъде проследима чрез протоколи и отчети, което позволява анализ, оценка и подобряване на мерките.